

Psychológia I. ročník

II. časť

Vývinová psychológia

1.1 Vývinová psychológia

skúma vývin psychických procesov, stavov a vlastností osobnosti
zaoberá sa charakteristikou zmien
opisuje zmeny kvalitatívne aj kvantitatívne
v jednotlivých vývinových obdobiach

cieľom vývinovej psychológie je porozumieť mechanizmom a zákonitostiam zmien v osobnosti, ktoré prebiehajú pod vplyvom času

ontogenéza – vývin jednotlivca od jeho počatia až po zánik

fylogenéza – je vývoj človeka v priebehu evolúcie **živých organizmov**

1.2 základné pojmy vývinovej psychológie

vývin - proces psychických a fyzických zmien človeka od počatia až po smrť
proces ,ktorý prebieha v čase a navodzuje zmeny

zrenie - je rast a zdokonaľovanie orgánov tela
je podmienkou na dosiahnutie stavu vnútornej pripravenosti na učenie

učenie –osvojovanie si individuálnej skúsenosti
zámerné, cieľavedomé a systematické nadobúdanie vedomostí, zručností ,
návykov, foriem správania a osobnostných vlastností

1.3 činitele psychického vývinu

biolog. činitele
človeka

dedičnosť

vonkajšie prostredie

výchova

aktivita

biologické činitele

utvárajú základné predpoklady na život a rozvoj
psychických funkcií **patria sem:**
centrálna nervová sústava
žľazy s vnútornou sekréciou
biologické potreby

dedičnosť

dedičná výbavenosť jednotlivca vytvára predpoklady na
vznik a utváranie určitých vlastností
osobnosti

činitele vonkajšieho prostredia**patria sem:**

prírodné, kultúrne, sociálne, materiálne
a technické podmienky,
v ktorých človek žije

výchova

ovplyvňovanie človeka človekom a spoločenským a prírodným
prostredím

vlastná aktivita človeka

človek sa zdokonaľuje v myslení, správaní
a prežívaní
sebavýchova

1.4 zákonitosti psychického vývinu

- 1/ psychický vývin je celistvý
- 2/ psychický vývin je plynulý proces
- 3/ psychický vývin neprebieha rovnomerne
- 4/ psychický vývin prebieha špecificky individuálne
- 5/ psychický vývin je socializačný proces
- 6/ zákon nezvratnosti
- 7/ zákon protirečivosti vývinu
- 8/ vývin postupuje od všeobecných reakcií k špecifickým

1.5 zmeny vo vývine

- 1/ zmeny veľkosti
- 2/ zmeny proporcií
- 3/ zánik starých vlastností
- 4/ vznik nových vlastností
- 5/ progresívne a regresívne zmeny

1.6 etapy vývinu, periodizácia vývinu

vývinové obdobia:

prenatálne – pred narodením
perinatálne – počas pôrodu
postnatálne – po narodení

Periodizácia vývinu a medzníky vývinu:

Pedopsychológia

a/ vnútromaternicové obdobie	/9 mesiacov/
b/ novorodenecké obdobie	/do 2. mesiaca po narodení/
c/ dojčenské obdobie	/ do 1. roka/
d/ obdobie batoláťa	/od 1. do 3. roka/
e/ predškolský vek	/od 3. do 6. roka/
f/ mladší školský vek	/od 6. do 10. roka/
g/ stredný školský vek predpuberta	/od 10 do 13 roka/
h/ starší školský vek puberta	/od 13. do 16 roka/
i/ obdobie adolescencie	/od 16. do 21 roka/

adultopsychológia

j/ obdobie ranej dospelosti	/od 21 do 35. rokov/
k/ obdobie strednej dospelosti	/od 35 do 45 rokov/
l/ obdobie staršej dospelosti	/od 45 do 60 až 65 rokov/

gerontopsychológia

m/ starší vek staroba /presenium /	/od 60 do 74 rokov/
n/ pokročilá staroba ,starý vek /senium/	/od 75 do 89 rokov/
o/ dlhovekosť / kmeťstvo/	/ nad 90 rokov/

medzníky vývinu významné životné udalosti, ktoré naznačujú zmeny v nasledujúcom vývine

- a/ počatie
- b/ narodenie
- c/ chôdza a reč
- d/ sebauvedomenie
- e/ vstup do školy
- f/ puberta pohlavné dozrievanie
- g/ vstup do života

2. vývin dieťaťa do 3. roka

2.1 prenatálny a perinatálny vývin

prenatálny vývin trvá 9 mesiacov

fáza oplodnenia / zygota/	/ 14 dní/
embriónálna fáza	/ do 3. mesiaca/
fetálna fáza	/ do pôrodu/

perinatálne obdobie obdobie samotného pôrodu a 10. dní po pôrode
lekári môžu zistiť riziká vo vývine, aký bol pôrod
zabezpečiť čo najlepšiu starostlivosť pre dieťa a matku

2.2 novorodenec – senzibilita novorodenca ,prosociálne správanie novorodenca

pôrodná hmotnosť priemer 3300 až 3400 gramov
pôrodná dĺžka 50 centimetrov
rodí sa v 38. – 42. týždni tehotenstva

novorodenecké obdobie	trvá asi do 2. mesiaca obdobie adaptácie sa na nové podmienky: svetlo,teplota,hluk,sucho,atď/
------------------------------	---

senzibilita novorodenca: zrakové vnímanie ,sluchové vnímanie, zmeny polohy tela,zmena teploty, dotyk,bolesť

senzomotorické správanie na akýkoľvek podnet reaguje pohybom

nepodmienenoreflexné správanie žmurkací,sací,uchopovací /atď/

pasívny negativizmus na negatívne podnety reaguje plačom

2.3 dojčenské obdobie do 1. roku medzníky: narodenie chôdza a reč

senzomotorický vývin:

rýchly rast a zvyšuje sa jeho hmotnosť
10 kg a 70 – 75 cm

rozvoj hrubej motoriky:

a/ posturálne pohyby

prevalovanie, sedenie, státie

b/ lokomotorické pohyby:

plazenie, chôdza po štyroch, chôdza

rozvoj jemnej motoriky:

uchopovanie a manipulácia s predmetmi

psychický vývin

predstavy

spánkové sny

myslenie

účelové reakcie

reč

predrečové štádium
/hrkúťanie, džavotanie/
štádium detskej reči

pamäť

krátkodobá, znovupoznávanie

city

nižšie, plač, radosť, strach, hnev,
zlosť, matka

potreby

biologické
psychické

vývin hry:

1/ funkčné

2/ manipulačné

3/ napodobivé

4/ sociálne

2.4 obdobie batolaťa medzníky: chôdza, reč - sebauvedomenie od 1. do 3. roku

obdobie pohybu ukazovateľ celkovej úrovne rozvoja dieťaťa
rozširovanie priestoru
obdobie autonómie
obdobie I. vzdoru

telesný vývin intenzívna pohybová aktivita
bucľatosť
hygienické návyky
denný režim
zranenia a úrazy
detské choroby

motorický vývin **rozvoj hrubej motoriky**
chôdza, vyliezanie, preliezanie

rozvoj jemnej motoriky
vyliekanie, kocka stavebný materiál
čmáranie, lateralita, sebaobsluha

psychický vývin

zdokonalené vnímanie sveta
hmat, chuť

zrakové vnímanie základné farby
sluchové vnímanie rytmus, zvuky rozlišuje
priestor a čas preceňuje
predstavy mimovoľné, personifikácia, fantázia

pamäť mimovoľná, citová
reprodukcia, znovupoznanie
mechanická, krátkodobá

**myslenie
a reč** konkrétne, predrečové
I. opytovacie obdobie
 štádium slova
 štádium vety
 pasívny slovník

city intenzita, nákazlivosť, rýchle
 triedanie citov
 nižšie city: strach, hnev, afekt,
 radosť, žiarlivosť

vyššie city intelektuálne
 estetické
 morálne
 sociálne
vzťah k sebe
vzťah k rovesníkom
vzťah k matke
vzťah k dospelým

sebauvedomovanie

proces osamostatňovania

I. obdobie vzdoru – negativizmus

vývin hry individuálna na začiatku obdobia
 párová na konci obdobia
 vlastnícky vzťah k hračke
konštruktívne hry
námetové hry
pohybové hry